

című, a mult számban megbírált könyv rendeltetését megvilágító soroknak:

1. Ez a versgyűjtemény nem csupán a «faló és a tanya» népének készült, mint a bíráló hiszi, hanem az intelligens rétegeknek is, amelyek közé a népkönyvtárakból szintén el fog jutni. Egyrésze könyváruis forgalomba is kerül s itt is az értelmiségre számítunk.

2. Az anyagbeosztás látszólagos aránytalanságát az magyarázza, hogy a klasszikus költők, mint Csokonai, Vörösmarty, Petőfi, Arany, a maguk egészében bekerülnek a népkönyvtárakba. Nem volt tehát reá szükség, hogy a gyűjteményben aránytalanul nagy helyet juttassunk számukra. Ellenben a II. kötet költőit túlyomólag csak az Anthológia képviseli, mert összes műveik részint nem elég jelentékenyek arra, hogy fölvéssenek, részint egészükben nem szolgálják a népművelés ügyét. Ezért juttattunk számukra több helyet, illetve az Arany utáni költészetnek egész kötetet. De másrészt a közönség nagy része is számos újabbkori költőt, még inkább költeményt, ez alkalommal fog először megismerni, míg a régiéknél inkább csak felfrissítésükről van szó.

3. A legrégebbi költészetet igen méréskelten adtuk, csak a legjobb darabokra szorítkozva. Az újonnan felfedezett s még alig ismert Ó magyar Mária siralom közlésével pedig költészetünk hét évszázados multját akartuk dokumentálni. Nem hisszük, hogy e büszkélkedés e helyütt is ne volna jogos.

4. Ami a költemények kiválogatását illeti: ahány olvasó, annyi kíváncsi. Főelvünk az volt, hogy amit felvettünk, arra valóban érdemes is legyen.

Kiváló tisztelettel: *Zlinszky Aladár, Váthó László.*

Cselőtei Lajos dr. : Görgey. Egy íves kis füzetkében Görgey Artúr igazi arcképet megadni nagyon nehéz, de nem lehetetlen feladat. Cselőtei ezt a képet végső mondatába összefoglalva így adja: «A Duna-völgyből Attila a pántromanizmust, Árpád a pánszlavizmust, Görgey a pángermanizmust verte ki.» E nagy hivatás teljesítéséhez pedig nem volt meg minden jellembeli kelteke, Cselőtei csak «a körülmények által predestinált akarattal deduktív-másodrendű zseni»-nek látja a magyar szabadságharc fővezérét. A mai, diktatóroktól nyugsgó világban érdekesen világlítja meg a szerző a *félénk diktátort*, ki nem merte akarni, hogy a detroni-

zálás után az államfő állandóan ő, Görgey legyen». Meg kellett volna alkotnia a jelent s a jelenből a jövőt, Isaszeg és Nagysarló után «megvolt az objektív lehetősége az Attilák, Árpádok Magyarországnak» megalkotására, de nem tette. Diktátorrá lett «szubaltern» életszemlélettel. Ez mindenre a magyarázat.

Ezen a részen, a diktátóri jellemvonások hiányainak feszegetésénél érdekes Cselőtei füzeté, kár, hogy mélyebben bele nem megy a diktátor lélektanának vizsgálatába s összehasonlító példákat nem ad a modern diktátorok cselekedeteiből. Valójában itt kellett volna megmarkolnia az igazi feladatot. A diktátor Görgey figyelemkeltőbb, mint az «áruló» Görgey s a mai ember a Görgey—Kossuth-ügyet többé nem a mult század kicsinyes szemrehányó szempontjából nézi; a látóhatárok kinyíltak a világháborúval.

Cselőtei füzetének tartalmi része sokat szenved a formaitól. Jól kuszált némethasú mondatainak ugyancsak neki kell feküdni, ha meg akarjuk érteni őket. Hol tanulhatta ezt a nyakatekert stílust a szerző? Ime egy rövid mondata: «Görgey több után se más-ként nem törekedett, mint amennyit megbírt s amiként azt megbírta.»

Az ilyenféléken aztán igazán túl kell lennie mindenkinek, aki Magyarországon tollat vesz a kezébe: «Szükséges rossz volt ez az expediens, de ad hoc célszerű». Vagy: «Ez a deduktív beállítás bizonyos mértékig passzív világlításba állít egy vezetőt, akinek magának kell inductive hatnia». K.

Zarándokút a Szenthelyekre. Irta: **Révay József.** Bpest, 1929. (A Franklin Társulat kiadása.) Azok, akik racionalista gondolkozással, a szószálhasogatók száraz érveivel veszik kezükbe ezt a könyvet, bizonyosan sok helyen találnak benne kivetnivalót. De, akik az Újtestamentum olvasásával magukévá tették Dosztojevszky igazát, hogy: egyszerű alázattal kell szívbe fogadni a szeretet és szenvedés csodáját, azok meghatva forgatják majd.

Vaskos, szép kiállítású könyv, sok rajzzal és néhány igen szép színyomattal. Első részében lépten-nyomon ó- és újtestamentumi idézetekkel vezet, teleshívi legendákkal, melyeket már a kéto utókor rajongása költött Krisztus életé s a Szentföld színes, forró levegőjű tájképei köré. Az író meghatódik, amint tolla alatt egymás után hajtanak

ki a csodák és bűvös misztériumok virágai, elbeszélő hangja sokszor az ima páthoszáig emelkedik.

Azután a vértanuk Rómájába vezeti az olvasót. A katakombák labirintusaiba, hol a legendák mesélője mellett állandóan érvényesül a kitűnő klasszika-filológus is. A hanyatló Róma utolsó pogány császárait, a márvány-csarnokok eszeveszett tivornyáit, szörnű bűnöket és mégis egy nagy szomorú szépség látás talaját állítja a légies szűzek, a vértanuk lépései alá. Sorra vonulnak fel: az angyalokkal daloló Cecilia, Isten báránycája, Ágnes, azután a hős Sebestyén és még sokan a mai székesegyházak védőszentjei. Mögöttük líderes pompával csábít a hatalmas császárság pusztuló, pogány fénykora.

A kötet legköltoőbb része a harmadik rész. A lorettói litánia titokzatos szavaival vezet és rajongó, imádságos képekkel bontja temérdek részletére a Mária-kultuszt. Messze a reális élettől, csendes meghatódások között önmagával beszélgető szív naiv költészetét kapjuk. Ez már tisztán a legendák áradata: a celli anyóka vérző szíve, Heine kevlaari ifja, Einsiedeln, Montserrat, Censtochova madonnája, a lourdesi pásztorleány és egy külön bő részben, a Magyarok Nagyasszonya. Bájos csodák, virágokat öntöző hajnali tisztaság költészete ez. Forrása a néplélek, de a szerző, különösen a hazai legendák mögé, történelmet és az emberi drámák mozgató erőit festi.

Igy kapja meg úgyszólván minden egyes magyar búcsújáróhely a néplélek egy-egy külön jegyét és az ős anyatalajnak speciálisan odatartozó ízet, illatát.

A könyv utolsó része a népszerű szentek kegyhelyeinek ismertetése. Halljuk Assisi szegényét beszélgetni a madarakkal, látjuk Pádua szentjét, karján a kiseddel, a rózsás szűzet, a kis liseuxi Terézt és másokat, kik mind irreális lázvirágai a testtelen szerelemnek. S ha a szerzőt nem mankón, hanem szárnyon követjük, föl-

nyes mosoly helyett úgy kél bennünk a hála, mint némely tavaszi estén, mikor akarunk nélkül ér lelkünkig a levegő illata. B. S.

Posta- és táviró évkönyv. (Az országos postás zene- és kultúregyesület kiadása.) Huszonnegyedik évfolyamában jelent meg az 1929. esztendőre a magyar postások évkönyve, ezúttal Szalay Gábor báró dr. szerkesztésében először. Hogy a könyv szakcikkeit postások írták, természetes. A postatisztviselők nagy tábora azonban szépirodalmi résszel is ellátta az évkönyvet, elbeszélésekkel, szórakoztató cikkekkel, versekkel. Ez a második rész annyiból is érdekes, mert szakszépirodalmat ad, ami nemcsak a szoros értelemben vett postást köti le, hanem a nagyközönséget is, belülről látjuk a postásélet humorát és bajait. A szakszépirodalomnak ezért megvan a maga jogosultsága, hiszen az egyetemes szépirodalmi szem számtalanszor lel pompás megírnivalókat az egyes tevékenységi ágak szűk keretein belül. A postán átárad az élet, írói lélekkel megáldott ember bőven kaphat ezért itt anyagot. A szakszépirodalom témák dolgában kifogástalan lehet, igazi élvezhetősége az írói feldolgozáson fordul meg.

A postások szakszépirodalma írói feldolgozás szempontjából előnyösen mutatkozik be. Írástechnikához elfogadhatóan értő, jelentékeny irodalmi kultúrával bíró postásírók sorakoznak fel az évkönyvben meglepő bőséggel, csak versíró hús szerepel. Míg az elbeszélők valóban «postásnovellisták», a költők kevés ihletet merítenek mindennapi életük élményeiből, «postásvers» egy sincs. Színmű azonban már akad: Mozgóélet kétezeröttszázban címmel. Értékes anyagot nyújtanak a postatörténészek is.

A kiadó postáskultúregyesület öntudattal hangsúlyozza, hogy a könyv minden írása postatisztviselő műve. Kedves és jóleső ez a magabizó öntudat s az irodalmi érdeklődés szempontjából örvendetes. —1—